

STORTINGET

Representantforslag 195 S

(2022–2023)

fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Lan Marie Nguyen Berg og Kristoffer Robin Haug

Dokument 8:195 S (2022–2023)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Lan Marie Nguyen Berg og Kristoffer Robin Haug om en bærekraftig tildeling av kraft

Til Stortinget

Bakgrunn

Norge er på vei mot et kraftunderskudd. Allerede i 2027 forventes det at landet vil ha et høyere forbruk av elektrisk energi enn det Norge i dag produserer.

Skal Norge greie å kutte nok klimagassutslipp ved å omstille seg bort fra fossil energi, må man sikre kraft til de grønne prosjektene. Man trenger kraft for at eksisterende industri skal kunne redusere egne utslipp, kraft til etablering av nytt næringsliv og industri og kraft til utslippsfri transport.

Nettselskap i Norge har både en tilknytningsplikt og en leveringsplikt. Men en ser nå at mange bedrifter som har behov for kraft, enten får avslag på søknad eller beskjed om at tilknytningsprosessen eller økt leveranse av kraft vil kunne ta mange år. Før jul 2022 sto over 100 bedrifter i kø for å få strøm i Norge. Mange av prosjektene som har søkt om tilknytning, blir derfor satt på vent eller droppet.

Mangel på strøm vil i mange tilfeller bety tapte arbeidsplasser. Bedrifter som ønsker å starte opp, men ikke får strøm, vil flytte investeringene sine, og muligheter for nye arbeidsplasser går tapt. Likedan vil eksisterende bedrifter som ikke får økt tilgang på strøm, kunne revurdere sine investeringsplaner.

Kraften må reserveres til den grønne omstillingen

I dag er det førstemann-til-mølla som gjelder for søknader om nettilknytning og kraftleveranse, og det gjøres ingen prioritering ut fra hvilke prosjekter som vil gi mest samfunnsnytte og bidra mest til grønn omstilling. Det finnes allerede mange eksempler på at strøm planlegges prioritert til bedrifter som sannsynligvis har klart lavere samfunnsnytte og «grønn» nytte enn bedrifter som er satt bak i køen.

I en periode med kommende kraftunderskudd, for svakt utbygd nettkapasitet og behov for økt innsats for å redusere klimagassutslipp i Norge bør det lages en nasjonal plan for typer av virksomheter som skal gis prioritet i strømkøen. Regjeringen har signalisert at den vil foreslå et prioriteringssystem for å sikre nett-tilknytning til enkelte aktører. Strømnettutvalget har vurdert det samme, men landet ikke på en prioriteringsliste. Strømnettutvalget foreslo at modne prosjekt skulle kunne komme foran i køen. Olje- og energiministeren har gitt uttrykk for noe tilsvarende.

Førstemann-til-mølla-systemet og prioritering av modne prosjekt tar ikke hensyn til hva strømmen skal brukes til. I en situasjon hvor Norge går mot et kraftunderskudd, må kraften prioriteres til det grønne skiftet. Norges klima og miljø og utvikling mot en sirkulær økonomi må bli retningsgivende for tildeling av kraft hvis Norge faktisk skal kunne komme over i en utslippsfri, grønn økonomi. Uten en slik planmessig prioritering risikerer Norge at store mengder kraft etter hvert bindes opp til produksjon som ikke fremmer verken grønt skifte eller klima- og miljømål, på grunn av rene tilfeldigheter. Norge kan ikke bruke sin kanskje aller viktigste ressurs, den fornybare kraften, på en så tilfeldig og planløs

måte. Man kan heller ikke fortsette å bygge ned norsk natur for kraftproduksjon, særlig ikke etter at Norge har signert Naturavtalen, som krever 30 prosent vern og 30 prosent restaurering av natur innen 2030, basert på fravær av bevisst prioritering. En illustrasjon på potensialet for feil kraftbruk er at i 2021 var kraftforbruket knyttet til bitcoinutvinning i verden høyere enn hele Norges kraftforbruk.

Olje- og gassektoren er et særtilfelle. Denne sektoren må pålegges å kutte sine store utslipp raskt, men har både mulighet, teknologi og økonomi til å produsere strøm og fjerne utslipp selv, uten å ta kraft fra annet næringsliv på land.

Anslag tilsier at elektrifisering av offshorevirksomheten vil kreve 10–15 TWh i året, med andre ord nærmere 10 pst. av dagens kraftproduksjon. Dersom oljesektoren skal tildeles denne kraften fra land, slik sektoren selv har foreslått og regjeringen har indikert, vil det kraftig øke kraftmangelen som nytt grønt næringsliv på land står overfor. Dette er et unødvendig problem som bør løses ved å pålegge oljesektoren enten å produsere sin egen strøm med vind, sol, bølger og annet, eller kutte egne utslipp med CCS (karbonfangst og -lagring) og effektivisering.

CCS på olje- og gassplattformer har vært i bruk på Sleipner siden 1996 og er en velprøvd teknologi. For allerede utbygde felt hvor det kan være vanskelig å etterinstallere CCS, kan et gasskraftverk i tilknytning til felt, med installert CCS, være en utslippsfri energikilde.

Det forutsettes at krav til å redusere utslippene på norsk sokkel ligger fast selv om tilgang til kraft fra land fjernes.

Hvilke prosjekt bør gis prioritet?

I dag vurderes ikke formålet med prosjektet, arbeidsplasser, næringsutvikling og utslippsreduksjoner som kriterier for tildeling av kraft i Norge.

EU har de siste årene påbegynt arbeidet med en grønn taksonomi som åpner for differensiering i klassifisering av ulike typer næringsvirksomhet basert på bærekraftskriterier, der bærekraftige bedrifter får en annen type behandling enn de som ikke legger bærekraftig utvikling til grunn i sin drift. Dette skal gi bedrifter insentiver til reell grønn omstilling og sørge for at kapital i større grad brukes på næringsvirksomhet som trekker verden i riktig retning.

Norge bør vurdere å legge EUs taksonomi til grunn for prioritering av hvilke prosjekt som skal gis prioritet i kobling til nettet.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen utarbeide nasjonale retningslinjer for en prioritering av prosjekter for tilknytning til strømmettet, hvor det grønne skiftet og Norges klima- og miljømål legges til grunn for prioriteringen, eksempelvis ved at prioriteringen base- res på EUs taksonomi.
2. Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for å rense alle store punktutslipp innen 2030, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.
3. Stortinget ber regjeringen pålegge olje- og gassekto- ren å stoppe alle sine utslipp ved hjelp av egen strømproduksjon offshore, CCS m.m.
4. Stortinget ber regjeringen stoppe elektrifisering av olje- og gassinstallasjoner med kraft fra land.

30. mars 2023

Rasmus Hansson

Lan Marie Nguyen Berg

Kristoffer Robin Haug